

อุดมมงคลธรรมานุสรณ์

เนื่องในงานฌาปนกิจศพ

นางธรณีวิทยา (ชื่น บุณยะกาญจน)

ณ ฌาปนสถานกองทัพเรือ วัดเครือวัลย์วรวิหาร

นครหลวง กรุงเทพธนบุรี

๑๑ มีนาคม ๒๕๑๕

อุดมมงคลธรรมานุสรณ์

เนื่องในงานฌาปนกิจศพ

นางธรณีวิทชา (ชื่น บุณยะกาญจน)

ณ ฌาปนสถานกองทัพเรือ วัดเครือวัลย์วรวิหาร

นครหลวง กรุงเทพธนบุรี

๑๑ มีนาคม ๒๕๑๕

นางธรณีวิทธา (ชื่น บุณยะกาญจน)

ชาตะ ๒ ตุลาคม ๒๔๓๓ มตะ ๒๕ มกราคม ๒๕๑๔

ประวัติของแม่

แม่เกิดเมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๔๓๑ ที่บ้านคุมมอญ ตำบลบ้านป้อม อำเภอกรุงเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แม่เป็นบุตรีคนเดียวของคุณตาเทียน คุณยายพุ่ม ซึ่งถนอมรักแม่ดังแก้วตา เมื่อเยาว์วัยแม่มีชื่อว่า "ธูป" ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น "ชื่น"

แม่เป็นคนอาภัพต้องกำพร้าพ่อ ตั้งแต่อายุได้เพียง ๗ ขวบ เมื่อสิ้นบุญคุณตา แม่ก็ต้อง ช่วยคุณยาย ทำมาหากินตั้งแต่ตัวยังน้อย ๆ ขนาดต้องเป็น นายท้ายช่วยถือ หางเสือเรือ อย่างกับเป็นผู้ ใหญ่คนหนึ่ง อาชีพของคุณตา คุณยายนั้นคือ เดินเรือค้าขายของสดของชำ ตลอดย่านแม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำน้อย เมื่อสิ้นคุณตา คุณยายก็ยังดำเนินงานต่อมาแต่ลำพังผู้หญิงคนเดียวกับลูกที่ยังเล็กอยู่ และลูกจ้างซึ่งเป็นคนอื่นช่วยถือช่วยแจวเป็นหัวแรง

จะขอเล่าการค้าขายในสมัยนั้น ตามที่ฟังมาจากปากคุณยายและแม่เท่าที่จะจำได้ การเดินเรือที่จะไปค้าขายนี้ ต้องไปกันเป็นหมวดหมู่ตั้ง ๔—๕ ลำขึ้นไป เพราะระหว่างทางมักจะมีอันตรายจากพวกปล้นอยู่เสมอ ฉะนั้นพวกผู้ชายเจ้าของเรือ เมื่อถึงตำบลเปลี่ยวจุดสำคัญ ๆ ก็จะต้องนั่งคุมปืนอยู่ตลอดเวลา ส่วนลูกจ้างก็แจวไป เมื่อถึงท่าที่เคยจอดค้าขายคล้ายกับเป็นสถานีเหมือนเดียวนี้ ก็จะจอดเรือและนำของ

ขึ้นไปปักบนตลิ่ง บ้านเรือนนั้นมิได้ปลูกอยู่ริมแม่น้ำ เพราะตลิ่งสูงชันเป็นอันตราย พวกลูกค้าที่อยู่ตามดงดอนไกล ๆ เมื่อเห็นธงก็จะเดินทางด้วยเกวียน หรือด้วยเท้า พร้อมด้วยหาบคอนเพื่อจ่ายเสบียงที่เป็นของสดและของแห้ง เช่น หมาก พลู มะพร้าว น้ำตาล ฯลฯ จากเรือที่จอดอยู่ตามอัธยาศัย เมื่อจอดค้าขายอยู่ ๔–๕ วัน ตามแต่ตำบลท่าที่จะมีคนลงมากหรือน้อยก็เลื่อนเรือเดินทางไปจอดตามท่าต่อ ๆ ไปจนกว่าของจะหมด การซื้อขายนั้นมิได้ใช้เงินเสมอไป บางทีก็ใช้ข้าวตวง ในกะเพาะตีเป็นราคาเงินแลกกับของก็มี คุณตาและคุณยายค้าขายจนกระทั่งมีเพื่อนเรียกว่าแม่รักแม่เกลอ รักใคร่นับถือกันขนาดลูกของทั้งสองฝ่ายจะทิ้งไว้ให้อยู่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ได้ โดยไม่ต้องห่วง สมัยนั้นคุณยายเล่าว่า ตามใต้ถุนบ้านทุกบ้านจะตั้งกี่ทอผ้า และสาว ๆ ที่ทอผ้าจะไม่สวมเสื้อ จะสวมก็แต่พวกคนแก่ เสียดายที่ข้าพเจ้าฟังเรื่องนี้ยังเด็กเกินไปที่จะได้ซักถามถึงตำบลดังกล่าว คุณยาย และแม่ ดำเนิน งานนี้ ต่อ มาไม่ช้า ก็จำต้อง เลิก กิจ การไปโดยปริยาย เพราะความเป็นผู้หญิงตัวคนเดียวกับลูกเล็ก ๆ เป็นผู้ช่วยเท่านั้น

เมื่อเลิกการค้าชนิดที่เคยทำมาหากินเลี้ยงชีพ ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนอาชีพใหม่ เป็นการทำขนมหวานต่าง ๆ ชนิดขาย เป็นพวกขนมถาด เช่น ตะโก้ ขนมหม้อแกง สังขยา ฯลฯ และนำลงเรือเล็กพายไปขายตามหมู่บ้านคนละลำกับคุณยาย ขนมในลำเรือที่แม่เป็นผู้

พายขายนั้น ขายดีและหมดตอนบ่ายทุกวัน ขณะนั้นแม่ยังมิได้โกนจุก เป็นแม่ค้าตัวน้อย ๆ ที่ผู้ซื้อมักจะเอ็นดูคอยช่วยซื้อทุกวันจึงหมดก่อน ได้กลับมาเรือใหญ่ซึ่งอาศัยต่างบ้าน ล้างภาชนะ เช่น ถ้วย ชาม ลังถึงกระทะทอง ที่แช่ไว้เมื่อทำขนมเสร็จและรีบไปขาย ส่วนคุณยาย ผู้เป็นแม่ซึ่งกว่าจะขายหมดก็บ่ายมาก การขายขนมนี้นอกจากขาย เป็นอัฐแล้วก็ยังใช้วิธีแลกด้วยข้าวด้วยเช่นกัน สมัยนั้น ๒ อัฐ เท่ากับ ๓ สตางค์ แม่ลำบากตรากตรำหาเลี้ยงตัวมากัน ๒ คนแม่ลูก จนกระทั่งโกนจุกและเป็นสาวได้แต่งงานกับพ่อ ซึ่งเป็นคนบ้านเดียวกัน เพราะเมื่อคุณตาเสียแล้ว แม่ก็ได้มาจอดเรืออยู่หน้าบ้านญาติ บ้านวัดนนทรีย์ ตำบลพุดเลา อำเภอบางปะหัน เมื่อแต่งงานแล้วจึง พาแม่และยายมาอยู่กรุงเทพ ฯ

แม่เป็นคนมัธยัสถ์และขยันหมั่นเพียร ได้ติดตามพ่อออกป่า ในการทำแผนที่ทั้งเหนือและใต้ (พ่อทำงานกรมแผนที่ทหารบก) ในฐานะแม่ครัวหุงหาอาหารเลี้ยงคนงานที่ลากเส้นโซ่ในอัตราเงินเดือน ๓๐ บาท แม่งดไม่ออกป่าไปกับพ่อก็ตอนที่มีลูกอ่อนที่จะต้องดูแลเลี้ยงดู แต่แม่ก็มิได้เลิกความขยัน ช่วยทำมาหากิน โดยช่วยกันกับคุณยาย ทำขนม เช่น ขนมกง ขนมทองนางเร็ด ส่งตลาดท่าเตียนเสมอมา ตอนนี้ข้าพเจ้าเกิดโตทันที่จะเห็นคุณยาย หาบขนมมาข้ามฟากที่ท่าวัดอรุณ ฯ ไปส่งตลาดตั้งแต่ฟ้ายังไม่สาง

จนกระทั่งพ่อและแม่มีฐานะดีขึ้นมากแล้ว โดยซื้อบ้านเป็นที่อยู่ของตัวเอง (ที่ได้อยู่จนทุกวันนี้) มีไร่นาให้เขาเช่าจนเป็นมรดกตกทอดให้แก่ลูก ๆ ทุกคน ความขยันของแม่ที่มีมาแต่เดิมก็มิได้ลดลงไป แม่ยังทำแป้งนวลผัดหน้าที่ทำด้วยหินอ่อนและเกลือจืดขาย เพื่อไม่ให้มีเวลาว่างเปล่า ตอนนี้ลูกของแม่คนโต ๆ พอที่จะช่วยแม่ได้บ้างแล้ว เช่น น้องเสริมก็ช่วยแม่หยอดแป้ง ส่วนข้าพเจ้ารับภาระการครัวจากแม่มาทำเสียเองเมื่อกลับจากโรงเรียนตั้งแต่อายุ ๑๑ ขวบ

แม่พยายามปรับปรุงตัวเองให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เช่น แม่อ่านหนังสือไม่ออกก็พยายามเรียนจนอ่านออกและเซ็นชื่อได้ การฝีมือแม่ก็เย็บสบง และถักของด้วยโครเชร์เป็นต้น การเย็บสบงของแม่ก็เคยไปรับจ้างเขามาเย็บที่บ้าน

ในบั้นปลายชีวิตของแม่เมื่อพ่อมีตำแหน่งทางราชการสูงขึ้น (พ่อได้เลื่อนเป็นอำมาตย์ตรี หลวงธรณีวิทยา (เติม บุณยะกาญจน) แม่กองคำนวณ กรมแผนที่ทหารบก) น้อง ๆ สำเร็จการศึกษามีครอบครัวและการงานทำเป็นหลักฐานแล้ว แม่จึงได้มีโอกาสพักผ่อนโดยใช้ชีวิตไปในด้านการบุญการกุศล แม่ทำบุญโดยไม่เสียดายไม่ว่าเงินจำนวนนั้นจะมากน้อยเพียงใด แม่สร้างพระประธานถวายวัดที่อำเภอบัวใหญ่ (?) จังหวัดนครราชสีมา สร้างซุ้มประตูพระอุโบสถวัดนนทรีย์ ตำบลพุดเลา อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถวายเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท เพื่อสมทบทุนสร้างจิตตภาวัน-

วิทยาลัย ฯลฯ แม่เป็นคนแข็งแรงชอบเดินทางไปประกอบบุญกุศลไกล ๆ เช่น ไปไหว้พระพุทธบาททุกปี ถ้าไม่จำเป็นแล้วไม่ยอมขาด ไปดอยสุเทพเชียงใหม่ แม้เมื่ออายุเลย ๘๐ ปีแล้ว ก็ยังอุตสาหะขึ้นไปไหว้พระงาม จังหวัดลพบุรี ถึงองค์พระซึ่งนับว่าสูงมาก ซึ่งบุญกุศลที่แม่ได้ประกอบไว้นี้มีผลส่งให้แม่มีอายุยืนและมีความสุขมาจนตลอดชีวิต เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของบุตรธิดา ๑๔ คน หลาน ๒๔ คน และเหลนทวด ๒๒ คน

แม่ป่วยเป็นโรคเบาหวานมาประมาณ ๑๐ ปีเศษ ได้พยายามรักษาตัวโดยปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์โดยเคร่งครัดตลอดมา ครั้นเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๑๔ ตอนเช้าแม่ยังมีอาการปกติดี หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้วก็นอนพักผ่อนและมีอาการหมดสติไป จึงได้นำส่งโรงพยาบาลศิริราช และได้รับการรักษาอยู่ที่นั่นจนถึงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๑๔ เวลา ๑๓.๓๐ น. ก็ถึงแก่กรรมโดยสงบ รวมอายุได้ ๘๒ ปี ๓ เดือน ๒๓ วัน

ชีวิตของแม่ในขั้นต้นเป็นชีวิตที่ต้องบากบั่นพากเพียร ต้องใช้ความอดทนต่อสู้กับความยากลำบากมาเป็นอย่างมาก แต่ลูกทุกคนมิได้ถือเป็นสิ่งน่าอับอาย กลับบูชาและเทิดทูนในคุณความดีของแม่ และถือเป็นตัวอย่างอันดีในการปฏิบัติตนและสั่งสอนลูกหลานสืบไป การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของ

แม่ครั้งนี้ นำความเศร้าสลดเสียใจแก่ลูกอย่างสุดซึ้ง จนไม่อาจจะบรรยายเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ ณ ที่นี้ได้ จึงได้แต่ตั้งจิตอธิษฐานว่า หากชาติหน้ามีจริงลูกขอเกิดเป็นลูกแม่ทุกชาติไป และขอผลบุญกุศลที่ลูกเคยทำไว้จงดลบันดาลให้แม่ประสพสุขคติในสัมปรายภพด้วย.

อำมาตย์ตรี หลวงธรณีวิทธา (เติม บุณยะกาญจน) และนางธรณีวิทธา (ชื่น บุณยะกาญจน) มีบุตรธิดารวม ๑๔ คน คือ

๑. ด.ญ. สัมฤทธิ์ บุณยะกาญจน ถึงแก่กรรมแต่ยังเยาว์

๒. นางสำอางค์ กุลกำม์ธร ภรรยา พลเรือตรี ชลิต กุลกำม์ธร ร.น.

๓. ด.ญ. สำเภา บุณยะกาญจน ถึงแก่กรรมแต่ยังเยาว์

๔. นางบุญเสริม บุณยะกาญจน ภรรยา นายทองอินทร์ จารุวัชร (ถึงแก่กรรม)

๕. นายเกษม บุณยะกาญจน (ถึงแก่กรรม) ภรรยาชื่อ นางพะวง บุณยะกาญจน (รื่นเริง)

๖. ด.ช. สำราญ บุณยะกาญจน ถึงแก่กรรมแต่ยังเยาว์

๗. นางทองพูน กุลตัณฑ์ ภรรยา พันโท พจน์ กุลตัณฑ์ (ถึงแก่กรรม)

๘. ด.ญ. แดง บุณยะกาญจน ถึงแก่กรรมแต่ยังเยาว์
๙. นางบุญชู เนียมโภคะ ภรรยา นายขาบ เนียมโภคะ
๑๐. ว่าที่ร้อยตรีหญิง บุญเรือน ศาสตระรุจิ ภรรยา นายขยัน ศาสตระรุจิ
๑๑. พันโท บุญทรง บุณยะกาญจน ภรรยาชื่อ นางสุจิตรา บุณยะกาญจน (บัวแย้ม)
๑๒. ด.ช. บุญสม บุณยะกาญจน ถึงแก่กรรมแต่ยังเยาว์
๑๓. นางบุญส่ง วิชิตะกุล ภรรยา นายสวัสดิ์ วิชิตะกุล
๑๔. นาวาอากาศโท บุญยง บุณยะกาญจน ภรรยาชื่อ นางเบญจวรรณ บุณยะกาญจน (ชาญเดช)

สำอางค์ กุลกำม์ธร

คำนำ

ตลอดเวลาที่มาเป็นลูกเขย
คุณแม่เอ๋ยลูกขอแจ้งแถลงไข
กุศลบุญพระคุณแม่ยังอำไพ
ผ่องอยู่ในหทัยลูกผูกใจครอง

เมื่อทราบว่าบุตรธิดาพาร่วมจิต
กำหนดกิจฌาปนพระคุณสนอง
กตัญญูกตเวทีศรีเนืองนอง
ลูกใคร่ครองศรีบ้างอย่างอาทร

แต่ลูกนี้มีปัญญาเพียงน้อยนิด
จำต้องคิดพึ่งพระธรรมคำสั่งสอน
มาประดิษฐ์คิดแต่งเป็นคำกลอน
ลูกขอวอนแม่สดับรับธรรมทาน

มหากุศลของคุณแม่จงแผ่น้อง
ช่วยคุ้มครองแม่สบสุขทุกสถาน
สู่สวรรค์ชั้นเยี่ยมยอดตระการ
บนวิมานเมืองฟ้าผาสุก เอยฯ

ขยัน ศาสตระรุจิ

๑๑ มีนาคม ๒๕๑๕

๑๐๖/๑๗ ถนนจรัลสนิทวงศ์
อำเภอบางกอกน้อย
นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] ฯ

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

ธรรมมงคลอุดมดี

ประนมกรก่อนกล่าวธรรมมงคลยิ่ง
เป็นขวัญมิ่งมวลเทพปราชญ์ราษฎร์ทั่วหล้า
ผิวผิดพลาดพลั้งไปใคร่ขอขมา
เชิญปราชญ์พาหาคำควรด่วนอบรม

แม้มีการต่อเติมเสริมแต่งบ้าง
ตามแบบอย่างสำนวนกลอนที่ดีสม
ยึดเป็นหลักปักไว้ในคำคม
องค์บรมสัมมาพุทธาจารย์

การไม่คบคนพาลสันดานหยาบ
จะพ้นบาปพ้นอบายหลายสถาน
จะพ้นทุกข์พบสุขทุกประการ
เว้นคบพาลพาเราสร้างเศร้าอินทรีย์

การคบหาบัณฑิตยิ่งผลิตผล
ตามยุคลพุทธบาทมุนีศรี
จักประสบพบแต่สิ่งที่ดีดี
เพราะเป็นที่ก่อเกิดเทิดปัญญา

บูชาท่านผู้เป็นปูชนีย์นั้น
ย่อมตั้งมั่นด้วยคุณบุญรักษา
เป็นธรรมะปฏิบัติที่ดีนา
การบูชาเป็นมงคลผลมากมี

การอยู่ในประเทศเขตเหมาะสม
แดนอุดมปวงปราชญ์ราชเศรษฐี
ทรงปัญญาทรงธรรมล้ำอารี
แม่น้ำดีแพทย์การุญอุ่นอกครัน

การได้ทำบุญไว้ในปางหลัง
เป็นพลังก่อเกิดเลิศสุขสันต์
ประสบสิ่งมิ่งมงคลผลอนันต์
ตามจำนรรจ์พระพุทธทศพล

การวางตนไว้ในทางที่ชอบ
มุ่งประกอบกรรมดีมีกุศล
ปฏิบัติขจัดกิเลสเหตุมืดมน
ประเสริฐล้นพ้นอุปสรรคมรรคครรไล

ผู้ใดได้สดับตรับฟังมาก
มีวิบากเป็นกุศลพ้นสงสัย
พหูสูตรู้ธรรมล้ำเลิศวิไล
หมั่นฟังไว้ดีแน่นอนก่อนวางวาย

มีศิลปะจะช่วยอำนวยผล
ไม่ยากจนเหมือนมีทรัพย์นับมากหลาย
จะพ้นความเหนื่อยยากลำบากกาย
งานสบายศิลป์ช่วยอวยทวี

การศึกษาวินัยดีมีศีลไว้
ปฏิบัติไปตามด้วยสวยสมศรี
จะพ้นบาปพ้นทุกข์สุขมากมี
วินัยดีกลิ่นอวลหอมทวนลม

วาจาดีที่ไพเราะเสนาะจิต
สุภาษิตสรรค์สร้างทางเหมาะสม
วาจาดีศรีแก่ตนชนนิยม
บัณฑิตชมเอกอุกุศลนา

บุตรบำรุงมุ่งเลี้ยงมาตาปิตุ
มิเอกอุกุศลกรรมล้ำเลิศหนา
ปฏิบัติอุปัฏฐากเฒ่าชรา
กตัญญุตาสมเป็นบุตรสุดแสนดี

สงเคราะห์บุตรสุดดีให้มีสุข
นอนนั่งลุกดื่มถ่ายไม่หน่ายหนี
หมั่นอบรมบ่มนิสัยให้เรียนดี
เติบใหญ่มีปัญญาพาสำราญ

สงเคราะห์ภรรยาปรานีไมตรีจิต
เป็นมิ่งมิตรนำสุขทุกสถาน
ดำรงอยู่คู่บารมีศรีสำราญ
ตลอดกาลนิรทุกข์สุขใจกาย

การเป็นผู้ทำงานไม่คั่งค้าง
ทำลายล้างห่างสิ้นข้อเสียหาย
เหนื่อยไปก่อนตอนภายหลังจึงสบาย
นับว่าได้บรรลุคุณูปการ

บำเพ็ญทานเหมือนหว่านพืชย่อมมีผล
อุดมมงคลดลให้ไกลสงสาร
ไม่อดอยากปากแห้งตลอดกาล
หมั่นทำทานอริยทรัพย์เกิดประเสริฐดี

การมีธรรมานุธรรมปฏิบัติ
จะขจัดกิเลสได้คลายหมองศรี
กิเลสหายคลายทุกข์สุขทวี
เมื่อทำดีย่อมได้ดีศรีสุขนา

การสงเคราะห์วงศาคณาญาติ
มิควรขาดควรทำทุกคนหนา
ญาติทั้งหลายคล้ายแหล่งแห่งบุญญา
ทุกถ้วนหน้าผาสุกทุกข์มลาย

งานการที่ไม่มีโทษเป็นผล
เหมือนกับตนพ้นทุกข์โทษสลาย
เหตุกับผลตรงกันไม่กลับกลาย
หวังสบายคลายถงนสนเท่ห์ที่

การละเว้นจากบาปอกุศล
ย่อมนำตนสู่คุณบุญราศี
ไม่มีบาปมีแต่บุญคุณความดี
ทั้งชาตินี้ชาติหน้าพายิ่งยง

สำรวมจากเสพสุรายาเมานั้น
ไม่ตายพลันบั่นรอนโลภโกรธหลง
ไม่ประมาทมีสติอันมั่นคง
มุ่งธำรงตนดีศรีลำเพ็ญ

ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลายแหล่
เป็นการแน่สุขล้นพ้นทุกข์เข็ญ
ประมาทร้อนห่อนประมาทคือความเย็น
ไม่อยากเข็ญอย่าประมาทคลาดความตาย

การเคารพนบนอบผู้ใหญ่นั้น
เป็นมิ่งขวัญพาเลิศงามเฉิดฉาย
มีระเบียบเรียบร้อยทั้งใจกาย
บุญมากมายเหลือล้นพ้นพรรณนา

ไม่จองหองพองขนจนสามหาว
ไม่ก้าวร้าวผู้ใหญ่ให้เศร้าหนา
สงบเสงี่ยมเจียมตัวทั่วกายา
นั้นดีหนาดียิ่งอย่าอาวรณ์

สันโดษยินดีที่ได้โดยทางชอบ
ตามระบอบพุทธธรรมคำสั่งสอน
ประกอบสัมมาอาชีพรับอาทร
เพียรแน่นอนสันโดษด้วยช่วยสบาย

กตัญญูรู้คุณท่านแล้วทำตอบ
มีบุญชอบค่ามากพ้นล้นเหลือหลาย
เป็นสมบัติของผู้ดีศรีมากมาย
ประดับกายประดับใจให้โสภา

สดับตรับธรรมตามกาลอันเหมาะสม
บัณฑิตนิยมยกย่องว่าดีหนา
ไม่ควรให้โอกาสคลาดแคล้วคลา
กาลเวลาตามล่าสัตว์ทุกชีวี

ขันติเป็นตบะของผองปราชญ์
คนฉลาดควรหาไว้ใส่เกศี
ขันติธรรมนำมาบารมี
อดทนดีผาสุกทุกข์เลิกลา

ความเป็นผู้ว่าง่ายคลายมานะ
มีสัจจะเชื่อฟังหวังศึกษา
ศิลปะวัฒนธรรมหมั่นนำพา
เกิดปัญญาบารมีศรีสุขครอง

การเห็นพระสมณะเขตบุญบ่อย
พระจะคอยปลดเปลื้องเครื่องเศร้าหมอง
กิเลสพันห้าตัณหาร้อยแปดนอง
เป็นเครื่องดองจิตใจให้บางเบา

สนทนาธรรมตามกาลนั้นล้ำเลิศ
แสนประเสริฐพาหายคลายโง่เขลา
คนจะดีด้วยมีธรรมมาขัดเกลา
ดวงจิตเราเข้าถึงธรรมนำสุขมี

ตบะความเพียรเพ่งเร่งเผากิเลส
เป็นมูลเหตุก่อทุกข์สุขหน่ายหนี
กิเลสหายคลายทุกข์สุขมากมี
เนกขัมดีศรีสุขเข้ามาครอง

การประพฤติพรหมจรรย์นั้นประเสริฐ
เป็นบ่อเกิดปรมัตถ์สัจจะสนอง
สภาวะธรรมทั้งหลายควรไตร่ตรอง
เมื่อไม่ครองสมมุติหลุดทุกข์นา

อริยสัจความจริงยิ่งล้ำเลิศ
เป็นแดนเกิดสันติสุขสิ้นทุกข์หนา
อริยสัจตรัสรู้โดยพระสัมมา
มีทุกขาสมุทัยนิโรธมรรคหลักชัย

ทำพระนิพพานให้แจ้งแสดงชัด
ผลปฏิบัติวิปัสสนาพาผ่องใส
หมดกิเลสเหตุล่วงล่อก่อทุกข์ภัย
ไตรลักษณ์ใสไร้กิเลสสู่นิพพาน

จิตถูกโลกธรรมครอบงำไม่หวั่นไหว
รู้ชัดในปัจจัยของสังขาร
ชอบมิชอบเลิกละแล้วแคล้วบ่วงมาร
กมลสันดานบริสุทธิ์หลุดจากภัย

จิตที่ไม่ยินร้ายฝ่ายมิชอบ
อันประกอบอนิฏฐารมณ์ไม่สงสัย
เสื่อมลาภยศนินทาทุกข์หมดทุกข์ใจ
ตั้งอยู่ในวิมุตติหยุดจาบัล

จิตไม่ยินดีติดใจฝ่ายที่ชอบ
อันประกอบอิฏฐารมณ์มาเสกสรร
ลาภยศสรรเสริญสุขไม่ผูกพัน
รู้เท่าทันโลกธรรมนำสันติมา

จิตเกษมหลุดพ้นภัยในสงสาร
ชนะมารหมดกิเลสเหตุทุกขา
อนิจจังทุกขังอนัตตา
ไตรลักษณ์พาวิสุทธิ์วิมุตติครัน

จบมงคลสามสิบแปดแดดส่องหล้า
สุริยาเยื้องกรายฉายแสงสรรค์
ปถพีสว่างสวยด้วยสุริยัน
จิตใจพลันสว่างดีที่ปัญญา

ฉะนั้นไซร้ใคร่เชิญชวนทุกทุกท่าน
มนสิการกำหนดจิตคิดเสาะหา
ธรรมวิสุทธิ์พุทธศาสดา
ตรัสรู้พาล้นพ้นมงคล เอย ฯ

พิมพ์ที่
โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารอากาศ
บางซื่อ นครหลวงกรุงเทพธนบุรี โทร. ๔๒๔๙๓
นาวาอากาศเอก อุดม อังสวานนท์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
พ.ศ. ๒๕๑๕